

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2023, sp. zn. 24 Cdo 2680/2022, ECLI:CZ:NS:2023:24.CDO.2680.2022.3

Číslo: 84/2023

Právní věta:

Dědic se může podle § 189 odst. 1 z. ř. s. domáhat vůči jinému dědici při splnění podmínky naléhavého právního zájmu (§ 80 o. s. ř.) určení, že věc, právo nebo jiná majetková hodnota náležela ke dni smrti zůstaviteli, jen do doby, než nabude právní moci rozhodnutí o dědictví podle § 185 z. ř. s, a to za současného předpokladu, že jde o právo k majetku, k němuž soud v řízení o pozůstalosti v důsledku neshody dědiců o rozhodných skutečnostech nepřihlížel (§ 172 odst. 2 věty druhé nebo § 173 věty druhé z. ř. s.). V období po právní moci rozhodnutí o dědickém právu (§ 185 z. ř. s.) se může dědic podáním žaloby ve sporném řízení domáhat vůči ostatním dědicům ohledně sporných aktiv (popř. pasiv) pozůstalosti ve svůj prospěch zpravidla již jen vydání věci, bezdůvodného obohacení nebo určení práva nebo právního vztahu. Uvedené platí i tehdy, byla-li spornost aktiv (popř. pasiv) pozůstalosti zjištěna až v řízení o dodatečném projednání pozůstalosti (§ 193 odst. 1, část věty za středníkem z. ř. s.). Tyto závěry lze přiměřeně vztáhnout i na majetek, ohledně kterého je mezi dědici a pozůstalým manželem spor o to, zda byl ke dni smrti zůstavitele součástí společného jmění manželů (§ 162 odst. 2 věty druhé z. ř. s.). Podání žaloby a vedení řízení o určení, že sporná aktiva pozůstalosti náležela ke dni smrti zůstaviteli (popř. že byl k témuž dni zavázán ke splnění pasiv pozůstalosti) není důvodem k přerušení pozůstalostního řízení.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 26.01.2023

Spisová značka: 24 Cdo 2680/2022

Číslo rozhodnutí: 84

Číslo sešitu: 9

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Dědění, Pozůstalost (o. z.)

Předpisy: § 172 odst. 2 zákona č. 292/2013 Sb.

§ 173 zákona č. 292/2013 Sb.

§ 185 zákona č. 292/2013 Sb.

§ 189 odst. 1 zákona č. 292/2013 Sb.

§ 193 odst. 1 zákona č. 292/2013 Sb.

§ 80 o. s. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání žalovaného zrušil rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 15. 3. 2022, sp. zn. 15 Co 134/2021, a rozsudek Městského soudu v Brně ze dne 28. 4. 2021, sp. zn. 21 C 124/2020, ve znění doplňujícího rozsudku ze dne 19. 5. 2021, sp. zn. 21 C 124/2020, a ve znění opravného usnesení ze dne 4. 6. 2021, sp. zn. 21 C 124/2020, a věc vrátil Městskému soudu v Brně k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalobce se podanou žalobou domáhal toho, aby bylo určeno, že je „podílovým spoluvlastníkem s podílem o velikosti id. ½ na bytové jednotce č. 1, vyčleněné v domě č. p. 2 v B, k. ú. S, s podílem na společných částech o velikosti 727/19792“ (dále jen „nemovitá věc“) s tím, že uvedená nemovitá věc je až dosud v katastrálním operátu zapsána jako výlučné vlastnictví žalovaného. Žaloba byla založena na tvrzení, že původním vlastníkem nemovité věci byla matka účastníků M. K., jež dne 14. 10. 2019 zemřela, a která ji měla ještě za svého života převést darovací smlouvou ze dne 12. 9. 2019 (dále jen „darovací smlouva“) na žalovaného. Žalobce považoval darovací smlouvu za absolutně neplatnou, neboť v rozhodné době byla převodkyně (matka účastníků) stížena závažnou duševní poruchou. Na základě výzvy Městského soudu v Brně žalobce podáním ze dne 7. 7. 2020 „upřesnil“ tzv. žalobní petit tak, že se nadále domáhal určení, že výlučným vlastníkem nemovité věci byla v den své smrti (14. 10. 2019) matka účastníků M. K.

2. Městský soud v Brně (dále jen „soud prvního stupně“) rozsudkem ze dne 28. 4. 2021, č. j. 21 C 124/2020-82, určil, že výlučným vlastníkem bytové jednotky č. 1, vyčleněné v domě č. p. 2 v B, k. ú. S, s podílem na společných částech domu 727/19792, byla ke dni 14. 10. 2019 M. K., zemřelá dne 14. 10. 2019 (výrok I). Současně soud prvního stupně zavázal žalovaného k povinnosti zaplatit žalobci na nákladech řízení částku 19 000 Kč (výrok II ve znění opravného usnesení ze dne 4. 6. 2021, č. j. 21 C 124/2020-88). V neposlední řadě pak soud prvního stupně zavázal žalovaného i k povinnosti zaplatit České republice na náhradě nákladů státu částku ve výši 7 350 Kč (výrok III ve znění doplňujícího rozsudku ze dne 19. 5. 2021, č. j. 21 C 124/2020-87).

3. Na základě před ním provedeného dokazování učinil soud prvního stupně následující skutková zjištění: M. K., zemřelá dne 14. 10. 2019 byla matkou účastníků (dále též „matka účastníků“ nebo „zůstavitelka“) a byla za svého života v katastru nemovitostí evidována jako výlučná vlastnice nemovité věci; na základě darovací smlouvy ze dne 12. 9. 2019, kterou uzavřela v pozici dárkyně se žalovaným, coby obdarovaným, byl povolen vklad vlastnického práva ve prospěch žalovaného, a to s právními účinky zápisu k 13. 9. 2019 s tím, že zápis byl proveden 8. 10. 2019. Sporná nemovitá věc „nebyla zahrnuta do aktiv pozůstalosti po jmenované“; usnesením Městského soudu v Brně ze dne 21. 2. 2020, č. j. 59 D 1742/2019-46, které nabylo právní moci 14. 3. 2020, byla schválena dohoda účastníků jako dědiců jmenované o rozdělení pozůstalosti.

4. Ohledně zdravotního stavu zůstavitelky M. K. měl soud prvního stupně k dispozici jednak lékařskou zprávu Psychiatrické nemocnice Brno, zprávu Nemocnice Letovice, a dále jím vyžádaný znalecký posudek znalkyně MUDr. J. Z., na jejichž základě uzavřel, že u matky účastníků bylo od října 2018 psychiatrem opakovaně doporučováno zahájení řízení o omezení svéprávnosti pro zřejmou nezpůsobilost posuzované rozhodovat se ve věcech svého zdravotního stavu. Při hospitalizaci v červenci 2018 lékaři konstatovali nemožnost domluvy s pacientkou, v srpnu 2018 praktická lékařka konstatovala, že projev jmenované byl zmatený. Od listopadu 2018 do března 2019 byla zůstavitelka vyšetřena psychiatrem se závěrem zřetelná organicita, demence, morozně negativistická depresivita s doporučením překlady do psychiatrické nemocnice. Znalkyně konstatovala, že k datu 12. 9. 2019 trpěla M. K. farmakologicky prakticky neovlivnitelnou duševní poruchou - organickou poruchou s bludy a demencí s defektem intelektu v pásmu středně těžkého stupně. Soud prvního stupně převzal kategorický závěr jmenované znalkyně, že ve vztahu k darovací smlouvě (uzavřené prakticky jen

měsíc před smrtí zůstavitelky) byly volní a rozpoznávací schopnosti matky účastníků podstatně snižené, blížící se vymizení, když její paranoidní konstrukty byly centrovány právě na její nejbližší vztahové osoby, tj. její syny; deficitní kognitivní variabilita nedostačovala pro racionální sebeřízení a poruchy paměti blokovaly využitelnost vlastní korektivní zkušenosti.

5. V rovině právního posouzení soud prvního stupně odkázal na znění § 581, věta druhá, zákona 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „o. z.“), s tím, že jednání matky účastníků spočívající v uzavření darovací smlouvy z 12. 9. 2019, bylo jednáním absolutně neplatným, neboť bylo jmenovanou učiněno v duševní poruše, která ji činila neschopnou právně jednat. V důsledku neplatnosti tohoto jednání pak nedošlo k platnému převodu vlastnického práva darovací smlouvou na žalovaného, a předmětná bytová jednotka (včetně podílu na společných částech domu) byla podle soudu prvního stupně i ke dni úmrtí M. K. nadále v jejím vlastnictví. K naléhavému právnímu zájmu na požadovaném určení, který byl v rámci procesní obrany žalovaným zpochybňován, soud prvního stupně zdůraznil, že ten vyplývá ze stavu zápisu v katastru nemovitostí a jeho legitimnímu zájmu na zahrnutí nemovitosti do aktiv dědictví po zemřelé matce. Pokud žalovaný v řízení poukazoval na tvrzené nevhodné jednání žalobce vůči matce, soud tato tvrzení v řízení vůbec neposuzoval, neboť případné úvahy o „limitaci nabytí dědictví po zemřelé z uvedeného důvodu“ mohou mít místo až v následném „dědickém“ řízení a případném sporu z toho vyplývajícím.

6. Krajský soud v Brně (dále jen „odvolací soud“) na základě podaného odvolání žalovaného v záhlaví označeným rozhodnutím rozsudek soudu prvního stupně [ve znění opravného usnesení a doplňujícího rozsudku] potvrdil (výrok I rozsudku odvolacího soudu) a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení (výrok II rozsudku odvolacího soudu). Odvolací soud v zásadě vycházel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně, která považoval za správná a úplná.

7. Co do právního posouzení odvolací soud přisvědčil jak závěru soudu prvního stupně o tom, že zůstavitelka nebyla způsobilá platně uzavřít zpochybňovanou darovací smlouvu, tak i navazujícímu závěru, že žalobce v dané věci disponoval naléhavým právním zájmem na požadovaném určení. Ze skutkových zjištění o průběhu pozůstalostního řízení nevyplývá, že by se v jeho rámci žalobce výslovně vyjádřil v tom směru, že předmětná darovací smlouva byla platně uzavřena a že tedy ke dni smrti zůstavitelky (matky účastníků) nebyla předmětná nemovitost v jejím vlastnictví. Nelze podle odvolacího soudu přeceňovat obsah „prohlášení dědiců o pozůstalostním majetku“, když výklad žalovaného (jak jej podal v rámci podaného odvolání) by nutně musel vést k nemožnosti vypořádání jakéhokoliv dodatečně objeveného majetku, čemuž nelze podle odvolacího soudu přisvědčit (zde odvolací soud odkázal na § 193 zákona č. 292/2012 Sb., o zvláštních řízeních soudních [dále jen „z. ř. s.“]). Z usnesení Městského soudu v Brně ze dne 21. 2. 2020, č. j. 59 D 1742/2019-46, pokud jím byla schválena dohoda o vypořádání dědictví, nijak nevyplývá, že by dohoda o rozdělení pozůstalosti byla uzavřena s výslovným přihlédnutím k předmětné darovací smlouvě ze dne 12. 9. 2019; předmětem daného (sporného) řízení tak nebylo posuzování platnosti „dohody o rozdělení pozůstalosti“ (nejedná se o pozůstalostní řízení, ani o spor vyvolaný pozůstalostním řízením). Žalobce se nedomáhá podanou žalobou práva k pozůstalosti, ale určení, že ke dni smrti byla zůstavitelka vlastnící předmětné nemovité věci, čímž se nijak neřeší další osud vlastnického práva k uvedené věci, když tuto záležitost podle mínění odvolacího soudu vyřeší až případné pozůstalostní řízení v rámci projednání dodatečně objeveného majetku (§ 193 z. ř. s.) a uvedené určení tak automaticky neznamená, že právě a jen žalobce nabude v rámci pozůstalostního řízení uvedenou nemovitost (popřípadě podíl na ní) do svého vlastnictví. Odvolací soud proto uzavřel, že žalobce podanou žalobou nikterak neobchází pozůstalostní řízení a žaloba nebyla podána v rozporu s § 189 z. ř. s.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

8. Rozsudek odvolacího soudu žalovaný (dále též „dovolatel“) napadl v celém jeho rozsahu

dovoláním. V dovolání bylo namítáno, že rozsudek odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci, a to v otázce názoru odvolacího soudu na existenci naléhavého právního zájmu na žalobou požadovaném určení. Konkrétní otázkou, podle dovolatele dosud Nejvyšším soudem neřešenou, je existence naléhavého právního zájmu dědice na určení vlastnického práva zůstavitelky k věci (ke dni jejího úmrtí), aniž by podané určovací žalobě předcházelo uvedení dané věci v prohlášení dědice o pozůstalostním majetku, resp. soupisu pozůstalosti dle § 177 odst. 2 z. ř. s., to vše za situace, kdy další dědic o existenci tvrzeného vlastnického práva v době učinění svého prohlášení věděl.

9. Žalobě podle dovolatele nemělo být vyhověno již pro nedostatek naléhavého právního zájmu, když podaný návrh podle jeho názoru nekoresponduje s požadavky § 189 z. ř. s. Podáním žaloby žalobce obchází „dědické řízení“, vyhovění žalobě by bylo rovněž v rozporu s dobrými mravy dle § 2 odst. 3 o. z., žalobce porušuje zásadu *pacta sunt servanda*, těží ze svého přinejmenším nepoctivého jednání a v řízení je nepřipustně řešena otázka, která již byla řešena a pravomocně vyřešena ve skončeném soudním řízení, a to v „dědickém řízení zůstavitelky“ vedeném u Městského soudu v Brně pod sp. zn. 59 D 1742/2019. Dovolatel je přesvědčen, že v prohlášení o pozůstalostním majetku mají dědicové povinnost uvést veškerý majetek zůstavitele, který je jim znám. Tomu odpovídá i poučení, které žalobce a žalovaný jako dědici od soudního komisaře v dědickém řízení obdrželi.

10. Pokud předmětnou nemovitou věc v prohlášení žalobce, ač mu byl znám zdravotní stav zůstavitelky, neuvedl, pak ona nemovitá věc podle dovolatele nemohla být součástí aktiv pozůstalosti pravomocně skončeného „dědického“ řízení. Zápis v katastru nemovitostí není pro uvedení nemovitého majetku v prohlášení o pozůstalosti relevantní, jak mimo jiné uvádí i rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 10. 1. 2022, sp. zn. 30 Co 148/2021, zveřejněný v právním systému ASPI: „Pokud se však dědici shodují na rozhodných skutečnostech, které umožňují učinit závěr o tom, že majetek zůstavitel ke dni své smrti vlastnil, je soudní komisař povinen takový majetek považovat za aktivum pozůstalosti a jako součást pozůstalosti ho projednat. Tomu nebrání ani rozpor dědici tvrzených nesporných skutečností se stavem zápisů v katastru nemovitostí nebo v evidenci motorových vozidel (který ani nemusí skutečnému stavu odpovídat), nebo odlišná skutková tvrzení osoby, která účastníkem pozůstalostního řízení není.“ Dovolatel připomenul, že v souladu s § 171 odst. 1 z. ř. s. a § 172 z. ř. s. soud zjišťuje aktiva pozůstalosti především ze soupisu pozůstalosti nebo ze seznamu pozůstalostního majetku anebo (jako v projednávané věci) ze společného prohlášení dědiců o pozůstalostním majetku. Je odpovědností účastníků „dědického“ řízení řádně uvést všechna aktiva pozůstalosti. Pokud tak některý z nich neučiní, nemůže to jít k tíži nikoho jiného než jeho. Při jednání v „dědickém řízení po zůstavitelce“ dne 13. 2. 2020 před soudním komisařem a za účasti žalovaného, žalobce a jeho právního zástupce, byla otázka nabytí předmětné nemovitosti žalovaným řešena. Právě z důvodu bezplatného nabytí předmětné nemovité věci žalovaným v posledních třech letech před zůstavitelčinou smrtí, navrhl soudní komisař účastníkům uzavřít dohodu, na základě které veškerá zjištěná aktiva pozůstalosti připadnou žalobci. Soudní komisař seznámil účastníky se svým předběžným právním názorem, že pokud by dohoda tohoto obsahu mezi dědici uzavřena nebyla, stejně by zjištěná aktiva žalobci připadla na základě postupu podle § 1664 občanského zákoníku. Předmětná nemovitá věc tak není podle dovolatele nově objeveným majetkem, neboť o ní bylo v dědickém řízení jednáno.

11. Dovolatel rovněž zdůraznil, že by rozhodně „neuzavřel dohodu o rozdělení pozůstalosti v uzavřeném znění“, dle které připadla všechna aktiva dle seznamu aktiv pozůstalosti žalobci a žalovanému žádná. Takovou dohodu žalovaný uzavřel právě a jen z důvodu, že od zůstavitelky nabyl vlastnické právo k předmětné nemovité věci. Pokud by žalovaný vlastnické právo k předmětné nemovité věci od zůstavitelky nenabyl, nebyl by důvod uzavírat dohodu, na základě které vše připadne pouze žalobci. Žalobce svým jednáním tak prokazatelně docílil toho, že mu připadla veškerá zjištěná aktiva pozůstalosti (žalovanému ničeho), žalovaný přitom na své (nejen finanční)

náklady podstatně zhodnotil předmětnou nemovitost a ještě byl nucen hradit veškeré náklady soudního řízení. Z výše uvedeného vyplývá, že vyhovění žalobě je v rozporu s § 6 odst. 2 o. z., dle kterého nikdo nesmí těžit ze svého nepoctivého nebo protiprávního činu a v rozporu s § 2 odst. 3 téhož zákona, dle kterého výklad a použití právního předpisu nesmí být v rozporu s dobrými mravy. Žalobce by těžil ze svého přinejmenším nepoctivého jednání, když neuvedl, že předmětnou nemovitou věc považuje za součást pozůstalosti zůstavitelky, a za cca tři měsíce podává žalobu, ve které se domáhá zařazení nemovité věci do (aktiv) pozůstalosti. S tímto právním posouzením žalovaného uvedeném v jeho doplnění odvolání se však rozsudek odvolacího soudu nevypořádává.

12. Dovolatel rovněž namítal, že až když se dědicové neshodnou na rozhodných skutečnostech o tom, co vše patří do aktiv pozůstalosti (tzn. každý z nich tvrdí jiné rozhodné skutečnosti), soud ke spornému majetku v rámci projednání pozůstalosti nepřihlíží. Pokud by tak žalovaný se žalobcem nesouhlasil, postupoval by soud dle § 172 odst. 2 z. ř. s. a žalobce by dle § 189 z. ř. s. mohl podat určovací žalobu, kterou by se domáhal určení, že zůstavitelka byla ke dni svého úmrtí výlučným vlastníkem předmětné nemovitosti (žalovaný by ovšem již v dědickém řízení věděl, že jeho vlastnické právo je zpochybňováno, což by mělo důsledky uvedené výše). Svým postupem v dědickém řízení ovšem žalobce právo podat žalobu ztratil. V seznamu aktiv a pasiv pozůstalosti nebyl žádný sporný majetek zůstavitelky – jak o tom vypovídá str. 6 protokolu o jednání před soudním komisařem. Pro podání žaloby dle § 189 z. ř. s. nejsou dle mínění dovolatele splněny podmínky, neboť v dědickém řízení „nebylo nepřihlíženo k předmětné nemovité věci“ v důsledku postupu podle § 162 odst. 2 věty druhé nebo § 172 odst. 2 věty druhé z. ř. s. . V „dědickém řízení“ naopak dle dovolatele nebylo sporu o tom, že předmětná nemovitá věc nepatří do aktiv pozůstalosti, do pozůstalosti nebyla úmyslně zařazena na základě společného prohlášení žalobce a žalovaného o pozůstalostním majetku, tzn. i na základě jednání samotného žalobce. V tomto směru dovolatel měl za to, že se odvolací soud odchýlil od rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2021, sp. zn. [24 Cdo 3686/2020](#). Případné samotné konstatování, že zůstavitelka byla ke dni svého úmrtí vlastníkem předmětné nemovitosti, nepředejde dalšímu soudnímu řízení – bez případného „dodatečného dědického řízení“ není samo určení ku prospěchu nikoho. Již z původního znění žaloby je zřejmé, že cílem žalobce bylo domoci se právního stavu, ve kterém bude vlastníkem id. ½ předmětné nemovité věci (nikoliv stavu, že ke dni svého úmrtí byla výlučným vlastníkem nemovitosti zůstavitelka). I z tohoto důvodu je právní posouzení o existenci naléhavého právního zájmu, jak je učinil odvolací soud, podle přesvědčení žalovaného chybné.

13. Dovolatel (aniž by k dané problematice vymezil důvod přípustnosti dovolání) dále namítal, že k prokázání okolností uzavření darovací smlouvy a dědického řízení (bod I žaloby ze dne 23. 6. 2020) navrhl žalobce účastnický výslech svůj i žalovaného. Soud prvního stupně ani odvolací soud tyto důkazy neprovedly, aniž by kterýkoliv z nich odůvodnil, proč tak neučinil. Nižší soudy tak postupovaly v rozporu s § 157 odst. 2 o. s. ř. Žalobci se ze strany soudu prvního stupně také dostalo nepřipustného hmotněprávního poučení o tom, co má být předmětem řízení. Na jejím (správně jeho – poznámka Nejvyššího soudu) základě žalobce změnil petit (nedošlo tak k jeho opravě, jak bylo posléze uváděno). Původní petit žaloby nebyl vadný ve smyslu § 43 o. s. ř., soud o takové žalobě mohl a měl jednat. Žalobcem provedená „oprava“ byla podle jejího obsahu změnou žaloby, o jejímž připuštění měl usnesením rozhodnout soud dle § 95 o. s. ř. Tak se ovšem nestalo. Soud prvního stupně se tak podle mínění dovolatele dopustil hned dvou závažných pochybení, která ani odvolací soud nenapravil.

14. Dovolatel uplatnil též námitku, že soudy rozhodly o vlastnickém právu jen ve vztahu k bytové jednotce a podílu na společných částech domu, nikoliv však již o vlastnickém právu ohledně pozemku, na němž je situována budova, jejíž je bytová jednotka součástí. Je-li vlastník jednotky podílovým spoluvlastníkem pozemku, lze vlastnictví k jednotce převést pouze současně s převodem spoluvlastnického podílu na pozemku. Přechod vlastnictví k jednotce je podmíněn přechodem

spoluvlastnického podílu na pozemku. Na základě rozsudku odvolacího soudu ve spojení s rozsudkem soudu prvního stupně tak není možné zapsat do katastru nemovitostí vklad vlastnického práva zůstavitelky k předmětné nemovité věci ke dni jejího úmrtí. I z tohoto důvodu nemá žalobce na požadovaném určení naléhavý právní zájem. Dovolatel proto závěrem navrhl, aby Nejvyšší soud napadený rozsudek odvolacího soudu změnil tak, že rozsudek soudu prvního stupně bude změněn a žaloba bude zamítnuta (paralelně se však dovolatel domáhal i současného zrušení rozsudku odvolacího soudu), požadoval dále, aby bylo též rozhodnuto o náhradě nákladů řízení.

15. K podanému dovolání nebylo podáno vyjádření.

III.

Přípustnost dovolání

16. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 1. 1. 2022 (viz čl. II a XII zákona č. 286/2021 Sb.), dále jen „o. s. ř.“.

17. Dovolání bylo podáno včas (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), osobou k tomu oprávněnou – účastníkem řízení, za splnění podmínky § 241 o. s. ř.

18. Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže to zákon připouští.

19. Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

20. Podle § 238 odst. 1 písm. h) o. s. ř. dovolání podle § 237 o. s. ř. není přípustné proti rozhodnutím v části týkající se výroku o nákladech řízení, podané dovolání tak není objektivně přípustné v rozsahu, v němž směřuje proti výroku II odvolacího soudu, jímž bylo rozhodnuto v otázce náhrady nákladů řízení. To samozřejmě Nejvyššímu soudu nebrání, aby i takový výrok v důsledku jeho akcesority odklidil, shledá-li důvod ke zrušení výroku o věci samé.

21. Námitka, že žalobě nebylo možno vyhovět pro její rozpor s dobrými mravy, nemůže přípustnost dovolání založit, neboť v nyní posuzovaném případě dovoláním kritizovaný právní závěr odvolací soud podle odůvodnění napadeného rozhodnutí vědomě neučinil. Uvedená námitka se tak ve skutečnosti míjí s právním posouzením věci odvolacím soudem (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 1999, sp. zn. [2 Cdon 808/97](#), uveřejněné pod č. 27/2001 ve Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek), což ji ovšem diskvalifikuje z možnosti jejím prostřednictvím založit přípustnost dovolání ve smyslu § 237 o. s. ř.

22. Přípustnost dovolání ve smyslu § 237 o. s. ř. nezakládá ani námitka, že sporná nemovitá věc nebyla nově se objevivším majetkem (ve smyslu § 193 z. ř. s.) neboť skutkové okolnosti svědčící o její příslušnosti coby aktiva pozůstalosti, měly být žalobci známy již v průběhu „původního“ pozůstalostního řízení.

23. Již v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 2. 2015, sp. zn. [21 Cdo 4290/2013](#), uveřejněného pod číslem 77/2015 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, bylo (byť ještě ve vztahu k tehdy platné právní úpravě provedené v § 175x o. s. ř. ve znění účinném do 31. 12. 2013) vysvětleno, že po právní moci usnesení, kterým bylo řízení skončeno, soud může (smí) provést řízení o dědictví jen o majetku,

který dosud (v době do právní moci tohoto usnesení) nebyl v řízení o dědictví znám; za dosud v řízení neznámý se zásadně pokládal takový zůstavitelův majetek, který v průběhu řízení o dědictví neuvedl (netvrdil) žádný z účastníků řízení o dědictví a který nevyplýnul ani jinak nevyšel najevo z výsledků předběžného šetření nebo ze zpráv, které byly soudu v řízení sděleny na jeho dotaz, anebo z šetření, která byla soudem provedena v rámci přípravy jednání. Z obsahu skutkových zjištění nižších soudů (jež potud nepodléhají přezkumu dovolacího soudu, jak plyne z § 241a odst. 1 o. s. ř.) se podává, že žádný z účastníků pozůstalostního řízení neoznačil sporné nemovité věci jako ty, jež by měly tvořit aktivum pozůstalosti, a ani nenamítal, že by uzavřená darovací smlouva byla neplatná. Soudu rozhodujícímu o pozůstalosti (soudnímu komisaři) tak nebyly známy okolnosti, jež by svědčily pro závěr, že rovněž předmět nynějšího sporu má být projednán jako aktivum pozůstalosti. Z hlediska konstrukce § 193 (a obdobně i § 192) z. ř. s. je totiž právně zcela nerozhodné, zda účastníci o takovém aktivu nevěděli, nebo jej (ať už některý z nich či všichni společně) vědomě zamlčeli. Uvedené judikatorní závěry jsou přitom plně použitelné i pro pozůstalostní řízení, na něž se vztahuje z. ř. s., které navíc obsahuje formulačně obdobnou úpravu. Doplnit ve stručnosti možno, že Nejvyšší soud též k dané problematice zaujal názor, podle něhož soud rozhodující v řízení o pozůstalosti (soudní komisař) není při vydávání usnesení o určení obvyklé ceny zůstavitelova majetku, jiných aktiv pozůstalosti, výši dluhů a dalších pasiv pozůstalosti a čisté hodnoty pozůstalosti, popř. výši předlužení podle § 180 odst. 1 z. ř. s., vázán soupisem pozůstalosti, seznamem pozůstalostního majetku vyhotoveným správcem pozůstalosti nebo společným prohlášením dědiců o pozůstalostním majetku (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2022, sp. zn. [24 Cdo 691/2022](#)), kteréžto závěry přiměřeně dopadají i na řízení o dodatečném projednání pozůstalosti. Přitom ani samotný dovolatel netvrdí, že by v usnesení o dědickém právu po zůstavitelce bylo, v rámci jeho subjektivní závaznosti, rozhodnuto podle § 159a odst. 1 a 4 o. s. ř. též o sporné nemovité věci. Bez vlivu na výsledek dovolacího řízení tak zůstává i dovolatelova námitka, že žalobce měl údajně soudnímu komisaři rozhodující skutkové okolnosti zatajit, nehledě již na to, že podle obsahu spisu oba účastníci předložili společné prohlášení a rovněž žalovaný byl zřetelně informován o dlouhodobě nepřívznivém zdravotním stavu své matky, s níž přesto těsně před její smrtí uzavřel zpochybňovanou darovací smlouvu.

24. Ze skutkového stavu, z něhož odvolací soud při rozhodování vycházel (jehož správnost a úplnost jsou v zásadě vyloučeny z dovolacího přezkumu, srov. ustanovení § 241a odst. 1 o. s. ř.), vyplývá, že žalobce se podanou žalobou domáhal určení vlastnického práva zůstavitelky k nemovité věci k okamžiku její smrti, aniž by (alespoň v době rozhodování odvolacího soudu) probíhalo ve vztahu k ní řízení o (dodatečném) projednání pozůstalosti. V projednávané věci proto záviselo rozhodnutí odvolacího soudu - mimo jiné - na vyřešení právní otázky, zda je žalobce z titulu svého dědického práva vybaven naléhavým právním zájmem na určení vlastnictví k věci náležející zůstavitelce v době její smrti, jestliže taková věc nebyla dosud předmětem pozůstalostního řízení (eventuálně řízení o dodatečném projednání pozůstalosti). Dovolání shledal Nejvyšší soud ve smyslu ustanovení § 237 o. s. ř. v uvedeném rozsahu přípustným, neboť při řešení dané otázky se odvolací soud odchýlil od ustálené judikatury Nejvyššího soudu.

IV.

Důvodnost dovolání

25. Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které Nejvyšší soud provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), striktně přitom vázán důvody v dovolání vymezenými, dospěl k závěru, že dovolání je pro výše předestřené otázky nejen přípustné, ale též opodstatněné.

26. O nesprávné právní posouzení věci (naplňující dovolací důvod podle § 241a odst. 1, část věty před středníkem, o. s. ř.) jde tehdy, posoudil-li odvolací soud věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně vybranou, nesprávně vyložil, případně ji

na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

27. Dle § 80 o. s. ř. určení, zda tu právní poměr nebo právo je či není, se lze žalobou domáhat jen tehdy, je-li na tom naléhavý právní zájem.

Podle ustanovení § 1479 o. z. dědické právo vzniká smrtí zůstavitele. Kdo zemře před zůstavitelem, nebo současně s ním, nedědí.

Z ustanovení § 1475 odst. 1 o. z. se podává, že dědické právo je právo na pozůstalost nebo na poměrný podíl z ní.

Dle ustanovení § 1475 odst. 3 o. z. komu náleží dědické právo, je dědic, a pozůstalost ve vztahu k dědici je dědictvím.

Postupem podle ustanovení § 172 odst. 1 z. ř. s. aktiva pozůstalosti soud zjistí především ze soupisu pozůstalosti nebo ze seznamu pozůstalostního majetku anebo ze společného prohlášení dědiců o pozůstalostním majetku.

Ustanovení § 172 odst. 2 z. ř. s. normuje, že nebyla-li zjištěna podle odstavce 1, soud aktiva pozůstalosti objasní z údajů dědiců a uvede je v seznamu aktiv. Neshodnou-li se dědici na rozhodných skutečnostech o tom, co vše patří do aktiv pozůstalosti, ke spornému majetku se v řízení a při projednání pozůstalosti nepřihlíží.

Ustanovení § 180 odst. 2 z. ř. s. stanoví, že zjistí-li soud dříve, než bude řízení o projednání pozůstalosti pravomocně skončeno, nové skutečnosti, které odůvodňují změnu usnesení vydaného podle odstavce 1 (tedy usnesení o obvyklé ceně zůstavitelova majetku - poznámka Nejvyššího soudu), provede potřebnou opravu samostatným usnesením.

V ustanovení § 189 odst. 1 z. ř. s. je zakotveno pravidlo, podle něhož nepřihlíží-li se v řízení a při rozhodování o pozůstalosti k majetku nebo dluhům zůstavitele v důsledku postupu podle § 162 odst. 2 věty druhé, § 172 odst. 2 věty druhé nebo § 173 věty druhé, mohou se účastníci domáhat svých práv žalobou.

Dle ustanovení § 193 odst. 1 z. ř. s. objeví-li se po právní moci rozhodnutí o pozůstalosti majetek, který tvoří aktivum pozůstalosti, případě též pasivum pozůstalosti, soud o ně doplní v dosavadním řízení vyhotovený soupis nebo seznam o aktivech a pasivech pozůstalosti; to neplatí, jde-li o aktiva nebo pasiva, k nimž se v důsledku postupu podle § 162 odst. 2 věty druhé, § 172 odst. 2 věty druhé nebo § 173 věty druhé nepřihlíží.

28. Odvolací soud v dané věci zcela správně vycházel ze znění ustanovení § 189 odst. 1 ve spojení s § 193 odst. 1 z. ř. s., nicméně si daná ustanovení, při zvažování existence naléhavého právního zájmu na požadovaném určení, nesprávně vyložil. Citovaná ustanovení svou věcnou působností dopadají na situaci, kdy při projednání pozůstalosti vzniknou spory o aktiva pozůstalosti (odkaz na ustanovení § 172 odst. 2 věty druhé z. ř. s.), ke kterým se dle tohoto ustanovení jako ke spornému majetku v řízení o pozůstalosti nepřihlíží. Ti z dědiců, kteří tvrdí, že do aktiv pozůstalosti patří i další majetek, mohou své nároky uplatnit samostatnou žalobou a to žalobou podanou i po právní moci rozhodnutí o dědickém právu. Takováto žaloba může znít na vydání věci, vyklizení věci či vydání bezdůvodného obohacení, přitom jde-li o nemovité věci, které se zapisují do veřejného seznamu (katastru nemovitostí), může takováto žaloba nepochybně znít na určení práva dědice, ať již vlastnického či spoluvlastnického k této nemovité věci, která jako aktivum dědictví nebyla v řízení o pozůstalosti pro svou spornost projednána.

29. Dědické právo (jako titul k dědění, definované jako právo na pozůstalost nebo na poměrný podíl z

ní - srov. § 1475 odst. 1 o. z.) vzniká smrtí zůstavitele (srov. § 1479 odst. 1 o. z.). Dědic však nabývá dědictví až v souvislosti s pravomocným usnesením vydaným v pozůstalostním řízení, ovšem s účinky zpětně ke dni vzniku dědického práva, tj. zásadně ke dni smrti zůstavitele (srov. § 185 odst. 1 o. z.). Právní úprava dědického práva tak vychází z principu ingerence státu při nabývání dědictví; předpokládá mimo jiné, že každá pozůstalost (dědictví po každém zůstaviteli) musí být soudem projednána a musí o ní být rozhodnuto. Protože z logiky věci vyplývá, že k projednání pozůstalosti a potvrzení nabytí dědictví soudem dochází s určitým časovým odstupem po smrti zůstavitele, nutně tu nastává (delší nebo kratší) období, v němž po smrti zůstavitele ještě nebylo pravomocným soudním rozhodnutím potvrzeno nabytí dědictví a v němž proto nemůže být ještě nepochybné, kdo se vskutku stane zůstavitelovým dědicem a jaká část pozůstalosti na něj připadne, uvedené platí *mutatis mutandis* i pro nově zjištěná aktiva (popř. pasiva) pozůstalosti, o nichž se rozhoduje v řízení o dodatečném projednání pozůstalosti. Zmiňovaný princip ingerence státu se v současné době uplatní vždy tehdy, pokud zákon (výjimečně) nestanoví jinak.

30. Zákon o zvláštních řízeních soudních v § 193 odst. 1 věty za středníkem ve sledovaných souvislostech jednoznačně zapovídá, aby v rámci dodatečného projednání pozůstalosti bylo autoritativně rozhodováno o nově se objevivších aktivech (popř. pasivech) pozůstalosti, to ovšem právě a jen pro případ, že jde o taková aktiva (popř. pasiva), k nim se nepřihlíží ve smyslu § 162 odst. 2 věty druhé, § 172 odst. 2 věty druhé nebo § 173 věty druhé z. ř. s., tedy že jde o aktiva (popř. pasiva) sporná. Sporností aktiv (popř. pasiv) ve smyslu citovaných předpisů je míněna výlučně situace, kdy v rámci řízení o pozůstalosti nebo navazujícího řízení o dodatečném projednání pozůstalosti některý z dědiců (popř. pozůstalý manžel, jde-li o majetek, jež má tvořit společného jmění manželů) uplatní rozdílná (rozporná) tvrzení o skutečnostech, které jsou rozhodné pro posouzení (právní závěr), zda věc nebo jiná majetková hodnota, popřípadě dluh patřily zůstaviteli (popř. do společného jmění manželů) [k otázce co je sporným aktivem či pasivem srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2009, sp. zn. [21 Cdo 5455/2007](#)].

31. Práva k tomuto nově objevenému spornému majetku (a k žádnému jinému), je možno uplatnit žalobou předpokládanou ustanovením § 193 odst. 1, část věty za středníkem, z. ř. s., o které nalézací soud, právě s ohledem na pravomocné konečné rozhodnutí o pozůstalosti, rozhodne (*ex nunc*) definitivně a ve vztahu k účastníkům tohoto sporného řízení bez toho, aby bylo následně nutné tato aktiva znovu projednávat v řízení o dodatečném projednání pozůstalosti. Protože jde o výjimku z obecného pravidla o potřebě dodatečného projednání pozůstalosti, je třeba ji, jako každou jinou výjimku v právu, vykládat spíše restriktivně. Není totiž žádoucí, aby dědic obcházel znění kogentní právní normy (§ 193 odst. 1 z. ř. s.) podáváním preventivních určovacích žalob, navíc nesprávně vázaných na okamžik úmrtí zůstavitele, a tím nepřipustně obcházel její smysl.

32. Podle ustálené soudní praxe (navazující na rozsudek bývalého Nejvyššího soudu ČSR ze dne 24. 2. 1971, sp. zn. [2 Cz 8/71](#), uveřejněný pod č. 17 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, roč. 1972, podle nějž je naléhavý právní zájem o určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není, dán zejména tam, kde by bez tohoto určení bylo ohroženo právo žalobce nebo kde by se bez tohoto určení jeho právní postavení stalo nejistým, určovací žaloba nemůže být zpravidla opodstatněná tam, kde lze žalovat na splnění povinnosti) má určovací žaloba podle ustanovení § 80 o. s. ř. především preventivní charakter a má místo především tam, kde její pomocí lze eliminovat stav ohrožení práva či nejistoty v právním vztahu a k odpovídající nápravě nelze dospět jinak. Nejvyšší soud v rozsudcích ze dne 30. 6. 2005 sp. zn. [30 Cdo 1072/2004](#), a ze dne 15. 12. 2005, sp. zn. [30 Cdo 1685/2004](#), vyslovil, že spor o to, zda součástí dědictví po zůstaviteli je určitý majetek, se v občanském soudním řízení typově řeší žalobou dědiců na určení, že zůstavitel byl v den svého úmrtí vlastníkem takového majetku v okamžiku smrti, v nich uvedené závěry však nelze bez dalšího aplikovat s ohledem na výše popsanou změnu právní úpravy účinnou od 1. 1. 2014, která již po pravomocném vydání rozhodnutí o dědictví (§ 188 z. ř. s.) nepřipouští projednání těch aktiv (popř. pasiv) pozůstalosti,

které účastníci učinili spornými.

33. Z výše nastíněného plyne, že dědicové se mohou za stávající právní úpravy svých práv domáhat rovněž žalobou mimo řízení o pozůstalosti. Uplatnit svá práva žalobou mimo řízení o pozůstalosti podle ustanovení § 189 z. ř. s. sice dědic může ještě před skončením řízení o pozůstalosti (ve vztahu k obsahově totožné předešlé právní úpravě srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 3. 2007, sp. zn. [29 Odo 208/2005](#), nebo podle současné právní úpravy rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 10. 2020, sp. zn. [24 Cdo 311/2020](#)), předpokladem však je, že jde o práva k majetku, k němuž soud v řízení o pozůstalosti při projednání pozůstalosti v důsledku neshody dědiců na rozhodných skutečnostech nepřihlížel. Naléhavý právní zájem na určení, že určitá mezi dědici sporná věc, právo nebo jiná majetková hodnota náležela ke dni smrti zůstaviteli, může být dán z logiky věci jen do doby, než soud v řízení o pozůstalosti pravomocně rozhodne o dědictví (§ 185 z. ř. s.), neboť jen do té doby lze případný rozsudek o podané žalobě odstraňující spornost aktiv (či pasiv) ještě zohlednit v rámci pozůstalostního řízení, a to změnou usnesení o obvyklé ceně majetku zůstavitele, jak to ostatně plyne i z § 180 odst. 2 z. ř. s. Nicméně od okamžiku, kdy nabude usnesení o dědickém právu právní moci, zákon vylučuje, aby následně odstraněná spornost aktiv (či pasiv) byla ve smyslu § 189 odst. 1 ve spojení s § 193 odst. 1 část věty za středníkem z. ř. s. jakkoliv zohledněna v rámci pozůstalostního řízení (řízení o dodatečném projednání pozůstalosti). Zákon naopak výslovně stanoví, že po právní moci usnesení o dědictví se spor o aktiva (či pasiva) pozůstalosti může definitivně vyřešit jen v řízení sporném, přičemž - z hlediska zvažovaného naléhavého právního zájmu - je vyloučeno, aby se rozhodovalo o rozsahu aktiv (či pasiv) náležejících ke dni smrti zůstaviteli. Řečeno jinak po právní moci usnesení o dědickém právu se může dědic domáhat ve svůj prospěch vůči ostatním dědicům zpravidla již jen vydáním věci, bezdůvodného obohacení nebo určení práva nebo právního vztahu.

34. Obdobně se postupuje v řízení o dodatečném projednání pozůstalosti (§ 193 odst. 1 z. ř. s.) jen s tím rozdílem, že o aktivech (popř. pasivech), které se až v rámci takového řízení ukázaly jako sporné, je možné pojmově rozhodnout výlučně jen ve sporném řízení (neboť tu už existuje pravomocné usnesení o dědickém právu).

35. V dané věci nebylo zjištěno, že by v řízení o pozůstalosti po M. K. bylo vydáno rozhodnutí, v němž by soud (soudní komisař) provedl soupis pozůstalosti (§ 172, § 177 z. ř. s.) či jej nahradil souhlasným prohlášením dědiců nebo bylo vydáno rozhodnutí o určení obvyklé ceny majetku a jiných aktiv pozůstalosti (§ 180 z. ř. s.), v nichž by se nepřihlíželo k žalobcem označeným nemovitým věcem (bytové jednotce a jejímu příslušenství) z důvodu jejich spornosti. Z toho důvodu žalobce nebyl ani oprávněn zahájit řízení o odstranění spornosti aktiv pozůstalosti (srov. zejména odst. 29 až 31). Dovolatel v té souvislosti přitom opodstatněně poukazuje na odůvodnění usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2021, sp. zn. [24 Cdo 3686/2020](#), jemuž předcházela rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 10. 2020, sp. zn. [24 Cdo 311/2020](#), v nichž dovolací soud rovněž zaujal výše prezentovaný názor.

36. Nešlo-li v intencích výše vyložených v případě nemovité věci o aktivum, které se ukázalo v rámci řízení o dodatečném projednání pozůstalosti jako sporné (§ 172 odst. 2 věta druhá z. ř. s.), nebyl žalobce v době rozhodování odvolacího soudu nadán naléhavým právním zájmem, ať už na určení, že nemovitá věc náležela zůstavitelce ke dni její smrti či k určení, že sám je jejím spoluvlastníkem.

37. Lze proto uzavřít, že právní posouzení dovoláním předestřené otázky odvolacím soudem je nesprávné.

38. Podle § 242 odst. 3 o. s. ř. je-li dovolání již jinak (ve smyslu § 237 nebo § 238a o. s. ř.) přípustné, dovolací soud z úřední povinnosti přihlédne též k tzv. zmatečnostním vadám uvedeným v § 229 odst. 1, odst. 2 písm. a), b) a odst. 3 o. s. ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Dovolací soud v projednávané věci shledal existenci vad, jež mohly mít

vliv na věcnou správnost napadeného rozhodnutí a k nimž je povinen přihlížet bez ohledu na to, zda je dovolatel namítal či nikoliv.

39. Soud prvního stupně se totiž dopustil zásadního pochybení, jestliže žalobce svévolně poučoval o tom, jak má znít návrh výroku rozsudku (tzv. žalobní petit). V civilním sporném řízení platí, že je to žalobce, coby pán sporu (*dominus litis*), který sám vymezuje, komu bude svůj návrh adresovat, čeho se jím bude domáhat (jak bude znít žalobní petit) a na základě jakých skutečností (tedy jak svůj nárok ukotví v rovině skutkové). Poučovací povinnost soudu je zásadně vymezena v ustanovení § 5 o. s. ř., podle něhož soudy poskytují účastníkům poučení o jejich procesních právech a povinnostech. Z citovaného ustanovení jednoznačně vyplývá, že soudy nejsou povinny (ani oprávněny) poskytovat účastníkům v rámci občanského soudního řízení jiné poučení, než o procesních právech a povinnostech. Nemohou (a nesmí) proto účastníky poučovat o hmotném právu, tedy ani o tom, kterých práv (případně povinností) by se mohli (měli) podle hmotného práva domáhat (o nepřípustnosti hmotněprávního poučení srov. též nálezy Ústavního soudu ze dne 18. 4. 1995, sp. zn. [I. ÚS 153/94](#), rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 3. 2008, sp. zn. [22 Cdo 112/2007](#), nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 1. 2011, sp. zn. [21 Cdo 3820/2009](#)). Navíc, pokud už žalobce takto na základě „výzvy“ soudu prvního stupně „opravil“ (ve skutečnosti ovšem změnil) žalobní petit, žalovaný opodstatněně namítá, že předmět řízení byl vymezen (co do žalobního žádání) v jeho průběhu kvalitativně jinak a bylo zapotřebí, aby před rozhodnutím o změněném návrhu bylo postupováno důsledně podle § 95 odst. 1 a 2 o. s. ř. a vydáno usnesení o tom, zda se změna žaloby připouští či nikoliv. Bude proto nyní na soudu prvního stupně, aby si ve spolupráci se žalobcem ujasnil, co je předmětem řízení. Zváží rovněž opodstatněnost výhrady žalovaného, že žalobce se až dosud domáhal určení vlastnictví k bytové jednotce a podílu na společných částech domu, nikoliv již podílu na společných částech pozemku, na němž je dům (včetně bytové jednotky) situován, a které tak mají tvořit nedílný celek.

40. Nejvyšší soud naopak nepřisvědčil výtce žalovaného, že řízení je zatíženo vadou v podobě opomenutých důkazů. Je sice pravdou, že se soudy obou stupňů explicitně nevypořádaly s důkazním návrhem žalobce, aby v řízení byli vyslechnuti účastníci řízení, je však zřejmé, že při závěru o skutkovém stavu soudy nižších stupňů vycházely z jiných důkazů, jimiž byl spolehlivě zjištěn skutkový stav (zejména lékařských zpráv a znaleckého posudku), navíc šlo o důkazní návrhy nikoliv dovolatele, nýbrž žalobce, jehož skutková verze o závažné zdravotní indispozici zůstavitelky byla prokázána jinak. Výslech účastníků se proto zjevně jevil jako nadbytečný, zejména jestliže zákon tento druh důkazního prostředku umožňuje využít jen tehdy, nelze-li dokazovanou skutečnost prokázat jinak (§ 131 odst. 1 o. s. ř.).

41. Odtud plyne, že rozsudek odvolacího soudu je založen na nesprávném právním posouzení věci, čímž je současně naplněn dovolací důvod uvedený v ustanovení § 241a odst. 1 o. s. ř., a protože Nejvyšší soud současně neshledal, že by byly splněny podmínky pro zastavení dovolacího řízení, pro odmítnutí nebo zamítnutí dovolání nebo pro změnu rozsudku odvolacího soudu, nemohl postupovat jinak než rozsudek odvolacího soudu zrušit (§ 243e odst. 1 o. s. ř.).

42. Důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, přitom přiměřeně platí i pro rozsudek soudu prvního stupně, Nejvyšší soud zrušil i jej a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá o. s. ř.).

43. V dalším řízení jsou soudy obou stupňů vázány vysloveným právním názorem dovolacího soudu (§ 243g odst. 1 věta první, ve spojení s § 226 o. s. ř.).

44. Přestože je pro Nejvyšší soud rozhodující stav v době vyhlášení rozsudku odvolacího soudu (§ 243f odst. 1 o. s. ř.), pro navazující řízení před soudem prvního stupně bude naopak rozhodující stav v době jeho rozhodování (§ 154 odst. 1 o. s. ř.), kdy v mezidobí žalobce uplatnil dne 25. 4. 2022 návrh

na dodatečné projednání pozůstalosti, pokud jde o sporné nemovité věci (srov. č. l. 53 a násl. pozůstalostního spisu). Soud prvního stupně tak bude muset v dalším řízení zvážit, zda je namístě vyčkat na to, zda ohledně nemovité věci půjde o aktivum, které se ukáže mezi účastníky jako sporné či nikoliv, případně (v závislosti na procesních postojích účastníků pozůstalostního řízení) zda není namístě vyčkat i na pravomocné rozhodnutí o návrhu na dodatečné projednání pozůstalosti.